

Facklig-politisk plattform

Innehåll

- 1. Fackföreningsrörelsen**
- 2. Fackliga rättigheter och anställningstrygghet**
- 3. Kampen för kollektivavtalen**
- 4. Stå upp för en bra arbetsmiljö**
- 5. Lönekampen**
- 6. Arbetsmarknadspolitik i samhällets tjänst**
- 7. Internationell facklig solidaritet**
- 8. Facklig antirasistisk kamp och feministisk kamp**
- 9. Det nya arbetslivets utmaningar**
- 10. Facklig kamp för klimatomställning**
- 11. Ekonomisk demokrati**

1 **1. Fackföreningsrörelsen**

2

3 **Fackligt arbete – grunden för ett bättre liv**

4 Våra möjligheter att leva ett gott liv bestäms i hög grad av villkoren på våra arbetsplatser. Våra löner,
5 arbetstider och vår arbetsmiljö avgör hur vi mår, vad vi orkar, och sätter ramarna för vår fritid.

6 Konflikten mellan arbete och kapital framträder som tydligast på våra arbetsplatser. I arbetslivet
7 manifesteras också de diskriminerande strukturer som underordnar, missgynnar och utestänger
8 människor.

9 Det är bara genom att organisera oss fackligt som löntagare som vi kan förbättra löner och
10 arbetsvillkor och skapa ett jämlikare samhälle. Den fackliga organiseringen växte fram som ett svar
11 på behovet av gemensam kamp och sammanhållning för att kunna påverka de villkor som annars
12 ensidigt bestäms av dem som äger och har makten över våra arbetsplatser. I takt med att
13 fackföreningarna lyckades vinna framgångar utsträcktes kampen till att också försöka påverka
14 samhällsutvecklingen på andra arenor, såsom i parlamenten.

15 Fackföreningarna, arbetarklassens och det breda löntagarkollektivets massorganisationer, har
16 fortfarande en unik ställning som samhällsintresse och kan och bör ta ställning i alla politiska frågor
17 utifrån ett brett samhälleligt perspektiv. De utgör den viktigaste folkrörelsen varigenom löntagare
18 kan utöva ett inflytande, både över arbetsvillkor och samhällsutvecklingen. En stark och kämpande
19 fackföreningsrörelse är avgörande för att bryta kapitalets makt. Den fackliga kampen bär också på en
20 frigörande, samhällsförändrande potential, både i fråga om att utöva makt över arbetets utformning
21 och syfte, och i kampen för att utsträcka demokratin till alla samhällslivets områden.

22

23 **Arbetarrörelsens två ben – fack och parti**

24 Arbetarrörelsen i Sverige vilar på två ben: det fackliga och det partipolitiska. Uppdelningen utgår
25 ifrån att fackliga framgångar i arbetet för rimliga löner och arbetsvillkor i hög grad är beroende av
26 sådant som beslutas av riksdag och regering. Styrkeförhållandena på arbetsmarknaden har vidare en
27 stor betydelse för vilket utrymme som finns för progressiva politiska reformer. Facklig-politiskt
28 samverkan och samarbete mellan fack och parti spelar därför en viktig roll för vad som kan uppnås i
29 den fackliga organiseringen och i kampen för att försvara och utveckla kollektivavtalen.

30 Genom att fackföreningsrörelsen samverkat med arbetarrörelsens partier (av historiska skäl främst
31 med Socialdemokraterna) har vi tillsammans vunnit en lång rad segrar både fackligt och politiskt.
32 Viktiga reformer som påverkar oss i arbetslivet: Rätten att organisera oss, strejka, reglerad och sänkt
33 arbetstid, rätt till semester, anställningstrygghet, pension och mycket annat. Facklig kamp har varit
34 nödvändig för att nå dessa framgångar. Men tidigare framgångar kan inte tas för givna, de kan
35 försvinna imorgon om vi inte fortsätter att vara många som organiserar oss.

36 Vänsterpartiet tycker att det är bra att fackföreningsrörelsen bedriver facklig-politisk samverkan.
37 Däremot finns det ingen naturlag som säger att fackföreningarna endast ska samverka med ett parti.
38 På vissa nivåer förekommer redan idag samverkan mellan fackliga organisationer och Vänsterpartiet.

39 **Politik för att stärka fackföreningarna**

40 Den mest grundläggande frågan där politikens inriktning och den fackliga styrkan är som allra
41 tydligast beroende av varandra, är kampen mot arbetslösheten. För att löntagarna ska kunna stå
42 starka gentemot arbetsgivarna krävs en ekonomisk politik som sätter full sysselsättning högst på
43 dagordningen.

44

45 Men nivån på arbetslösheten är inte det enda som avgör vad vi kan uppnå. På ett omedelbart plan

46 ger den arbetsrättsliga lagstiftningen fackföreningarna stöd och skydd för att bedriva sitt dagliga
47 arbete, och garanterar rättigheter för de anställda. Väl fungerande sjuk- och
48 arbetslöshetsförsäkringar minskar utrymmet för lönedumpning. Fungerande barn- och äldreomsorg
49 är nödvändiga för att både kvinnor och män ska kunna kombinera jobb och familjeliv. En
50 välfungerande offentlig sektor som fördelar välfärd efter behov minskar klass- och könsklyftor och
51 ger alla medborgare demokratisk insyn i hur skattepengarna används. Ett pensionssystem som
52 tryggar ett gott liv på ålderns höst även för de med lägre arbetsinkomster ger högre livskvalitet och
53 mer trygghet, även under arbetslivet. Allt hänger ihop, och kampen för rimliga arbets- och
54 levnadsvillkor kräver både fackligt och politiskt arbete för att bli framgångsrik.

55

56 **2. Fackliga rättigheter och anställningstrygghet**

57

58 **Kampen mot otrygga anställningar - för trygghet på jobbet**

59 Ett av de största hoten mot såväl arbetsvillkor som facklig sammanhållning och styrka utgörs av
60 utbredningen av otrygga anställningar. Det är svårare att säga ifrån och att ställa krav på goda
61 arbetsvillkor om man när som helst kan bli uppsagd, och de med otrygga anställningar är mer sällan
62 organiserade i facket än de med tillsvidareanställning. Med många otryggt anställda på en
63 arbetsplats försvåras sammanhållning och organisering, och arbetsgivaren kan lättare spela ut
64 anställda mot varandra.

65 Inom ett växande antal branscher har utbredningen av otrygga anställningar påverkat
66 styrkeförhållandet mellan arbetsgivare och fack i grunden. För fackföreningsrörelsen är kampen för
67 ökad anställningstrygghet en nyckelfråga, och behovet av att ta ett helhetsgrepp i kampen mot de
68 olika formerna av otrygga anställningar växer alltjämt. Vänsterpartiet motsätter sig alla omotiverade
69 visstidsanställningar och möjligheten att anlita bemanningsföretag som ett sätt att kringgå
70 permanenta arbetskraftsbehov. Vi vill också sätta stopp för möjligheten att utnyttja så kallade falska
71 F-skattare, och reglera villkoren för de som arbetar inom gig-ekonomin, där lönerna är låga och
72 arbetsmiljön är bristfällig samtidigt som arbetstempot ofta är mycket högt.

73

74 **Rätten till heltid och kampen för arbetstidsförkortning**

75 Rätten till heltid förvägras allt fler anställda, i synnerhet inom kvinnodominerade yrken inom den
76 privata tjänstesektorn och välfärdssektorn. Den som tvingas arbeta deltid under långa perioder i sitt
77 liv straffas dubbelt: Utöver ekonomisk knapphet under den yrkesverksamma delen av livet väntar
78 låga pensioner och, för många, ett liv på ålderns höst präglad av fattigdom.

79 Samtidigt som arbetarrörelsen behöver driva kampen för rätten till heltid både fackligt och politiskt,
80 är behovet av arbetstidsförkortning stort. Vänsterpartiet och andra delar av arbetarrörelsens
81 gräsrotter har under lång tid krävt sex timmars arbetsdag och 30 timmars arbetsvecka med
82 bibehållen lön. Det är för många en avgörande fråga för att orka ett helt yrkesliv. Det handlar också
83 om frihet, då kortare arbetstid skulle ge fler möjlighet att åtnjuta en meningsfull fritid med tid för
84 annat än hushållsarbete och den mest nödvändiga återhämtningen.

85 Också i förhållande till arbetslivets utveckling är arbetstidsförkortning helt nödvändig: om inte
86 omfattande produktivitetökningar och tilltagande automatisering omsätts i förkortad
87 normalarbetstid riskerar vi växande strukturell massarbetslöshet, med risk för en mer omfattande
88 utslagning av de som utestängs från arbetsmarknaden.

89 **Strejk- och konflikträtt**

90 Rätten att strejka är ett av fackföreningarnas viktigaste vapen. Strejkrätten har varit helt avgörande i
91 arbetarrörelsens kamp för att förbättra löntagarnas ställning, både historiskt och idag. Utan strejkrätt

92 finns inget värn mot arbetsgivarmakten: En stark strejk- och konflikträtt är, vid sidan om hög
93 organisationsgrad, den viktigaste förutsättningen för försvaret och utvecklandet av villkoren i
94 kollektivavtalen.

95 Arbetsgivarna och de borgerliga partierna har länge velat inskränka strejkrätten. De har också rönt
96 framgång: Senast 2019 inskränktes strejkrätten på ett sätt som kan göra det svårare för facket att
97 försvara sig mot försök till så kallad avtalsshopping, en metod där arbetsgivaren väljer att teckna
98 avtal med fackförbund med billigare kollektivavtal än det som annars gäller i branschen eller för
99 yrkesgruppen. Samtidigt berövades de fackliga organisationerna möjligheten att vidta
100 konfliktåtgärder för att påverka enskilda rättstvister (såsom mot godtyckliga enskilda uppsägningar).

101 Vänsterpartiet motsätter sig inskränkningar i strejk- och konflikträtten. Vi vill stärka konflikträtten så
102 att den likt tidigare omfattar rätten att vidta konfliktåtgärder för att påverka arbetsrättsliga tvister,
103 liksom att den ska kunna nyttjas för att säkerställa att ingångna kollektivavtal efterlevs. Vi motsätter
104 oss även samtliga förslag från höger om att införa proportionalitetsprinciper i syfte att försvaga
105 fackföreningarnas möjligheter att vidta sympatiåtgärder för att stötta varandra.

106

107 **3. Kampen för kollektivavtalen**

108

109 **Den svenska arbetsmarknadsmodellen**

110 Den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär att arbetsmarknadens parter har det huvudsakliga
111 ansvaret för att reglera löner och andra anställningsvillkor. Löner och villkor, och även tjänstepension
112 och arbetsmarknadsförsäkringar, regleras i kollektivavtal – ett skriftligt avtal mellan arbetsgivare eller
113 arbetsgivarorganisation och arbetstagarorganisation. När avtalet är undertecknat gäller fredsplikt.
114 Kollektivavtalet innebär att arbetsgivaren garanteras arbetsfred medan arbetstagaren garanteras
115 löne- och anställningsvillkor.

116 Modellen med kollektivavtal har varit framgångsrik: Den har inneburit att fackföreningar kunnat
117 förbättra löner och villkor för de anställda, och utgjort ett värn mot osund konkurrens. Ännu idag
118 regleras den stora merparten av löner och villkor i kollektivavtal. En styrka med modellen är att
119 avtalade villkor bärs upp av arbetsmarknadens parter, vilket innebär ett skydd mot politiska
120 lagförslag som slår mot löntagares rättigheter. Genom kollektivavtalen kan även fackföreningar
121 tillkämpa sig bättre villkor än de som följer av lagstiftning. En annan styrka är att villkoren i
122 kollektivavtal kan anpassas efter förutsättningarna i olika branscher.

123 Kollektivavtalsmodellen är dock satt under stark press, och idag hotas kollektivavtalen på flera sätt:
124 Privatiseringar och avregleringar försvagar välfärden, där kollektivavtalstäckningen är starkast.
125 Genom försvagad anställningstrygghet och urholkade fackliga rättigheter minskar
126 organisationsgraden, vilket i förlängningen är avgörande för fackens förmåga att tvinga arbetsgivaren
127 till förhandlingsbordet. Genom systemet med offentliga upphandlingar, där företag som lägger sig
128 lägst i pris får fördelar i kampen om kontrakten, gynnas oseriösa arbetsgivare. Genom oregerad
129 arbetskraftsinvandring från länder utanför EU utnyttjas utländsk arbetskraft på ett sätt som leder till
130 konstant press på löner och villkor – vilket undergräver kollektivavtalens ställning samtidigt som
131 rasism och främlingsfientlighet får ökat fäste. Till detta bidrar också ett utstationeringsdirektiv som,
132 trots vissa förbättringar, fortfarande inte ger svenska fackföreningar rätt att kräva svenska löner och
133 villkor fullt ut för utstationerade arbetstagare från EU.

134 **Politik för att stärka kollektivavtalen**

135 Vänsterpartiet verkar på olika sätt för att försvara och stärka kollektivavtalsmodellen. Givet att en
136 hög organisationsgrad är avgörande för kollektivavtalens ställning på den svenska arbetsmarknaden

137 är det viktigt att genomföra reformer som stärker arbetstagarna och gör det möjligt för fler att
138 organisera sig fackligt.

139 Vid sidan om att verka för stärkt anställningstrygghet, en stark strejk- och konflikträtt, och mot
140 privatiseringar ställa krav på en stark välfärdssektor, vill Vänsterpartiet återinföra avdragsrätten för
141 fackavgiften för att göra det billigare att vara med i facket. Vi avvisar också högers krav på en statlig
142 a-kassa och värnar modellen med fackliga a-kassor, eftersom denna bidrar till starkare
143 organisationsgrad. Vänsterpartiet vill vidare skärpa kraven vid offentlig upphandling, så att krav på
144 kollektivavtalsenliga villkor ska ställas vid all offentlig upphandling. Vi vill också reglera
145 arbetskraftsinvandringen för att förhindra att människor som kommer till Sverige för att arbeta
146 hamnar i en närmast rättslös tillvaro: Bland annat verkar vi för införandet av juridiskt bindande avtal
147 om löner och villkor, och för att en arbetsmarknadsprövning ska göras som säkerställer att
148 arbetskraftsinvandring enbart tillåts i bristyrken. Dessutom vill vi förändra lagstiftningen så att
149 utstationerade arbetstagare som utför samma jobb som en svensk arbetstagare ska ha likvärdiga
150 löne- och arbetsvillkor. Svenska kollektivavtal ska gälla för alla som arbetar på den svenska
151 arbetsmarknaden.

152 **Bekämpa arbetslivskriminalitet**

153 På senare år har en förödande arbetslivskriminalitet börjat breda ut sig på svensk arbetsmarknad.
154 Avregleringar och privatiseringar har tillsammans med bristande lagstiftning och otillräckliga
155 kontrollmekanismer krattat manegen för organiserad brottslighet inom ett flertal branscher.
156 Oseriösa företag dumpar löner och villkor och bryter systematiskt mot lagar och regler i syfte att
157 skaffa sig konkurrensfördelar. I flera branscher utsätts kollektivavtalade löner och villkor för stark
158 press, vilket undergräver såväl fackföreningars som seriösa företags ställning på ett sätt som i
159 förlängningen skadar hela samhället – som går miste om hundratals miljarder varje år via uteblivna
160 skatter och avgifter.

161 Ett stort problem i kampen mot arbetslivskriminalitet är den lagstiftning som försvårar
162 informationsutbyte och effektiv samverkan mellan olika myndigheter. För att kunna komma åt olika
163 former av brottslighet behöver myndigheterna kunna dela information på ett sätt som inte är möjligt
164 idag. Vänsterpartiet vill omarbete sekretessreglerna för att ge myndigheterna förutsättningar, och
165 samtidigt anslå mer resurser till samverkan mellan Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten,
166 Polisen, Skatteverket och Migrationsverket. För att understödja samordningen vill vi se upprättandet
167 av myndighetsgemensamma kontor, så kallade Arbetslivskriminalitetscenter enligt norsk förlaga.

168 För att ytterligare understödja den fackliga kampen mot arbetslivskriminalitet vill Vänsterpartiet
169 bryta upp de snåriga underleverantörskedjorna: vi vill att det som huvudregel ska ställas krav på
170 maximalt två led av underentreprenörer vid offentlig upphandling, och stödjer fackliga krav på
171 huvudentreprenörsansvar. De fackliga organisationerna har också en central roll i att se till att de
172 villkor som sägs gälla också efterlevs: det är de fackliga organisationernas förtroendevalda och
173 medlemmar som ser vad som händer ute på arbetsplatserna. Vänsterpartiet stödjer arbetet med de
174 modeller som tagits fram i samverkan med fackföreningsrörelsen för att säkerställa och upprätthålla
175 vita jobb.

176

177 **4. Stå upp för en bra arbetsmiljö**

178

179 **Rätten till en bra arbetsmiljö måste garanteras i praktiken**

180 Rätten till en god arbetsmiljö anpassad till individens förutsättningar är garanterad i
181 arbetsmiljölagen. Verkligheten ser dock annorlunda ut, och på många arbetsplatser existerar den på
182 sin höjd på papperet.

183 Sett över tid har den fysiska arbetsmiljön i många avseenden förbättrats på svensk arbetsmarknad.
184 Nya arbetsredskap och ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete dom burits upp av arbetsmarknadens
185 parter har banat vägen för detta. På senare år har det dock blivit tydligt att utvecklingen i viktiga
186 delar går åt fel håll. Den ökande stressen i arbetslivet som följt på effektiviseringar, privatiseringar
187 och nedskärningar, har under lång tid bidragit till att undergräva arbetsmiljön. Inte minst den
188 psykosociala arbetsmiljön har på många håll försämrats.

189 Idag ser vi också en trend med allt färre verksamma skyddsombud, samtidigt som antalet
190 arbetsplatsolyckor fortsätter att ligga på alltför höga nivåer. Det resulterar årligen i ett stort antal
191 dödsfall som kunde ha undvikits om arbetsgivaren haft ett systematiskt arbetsmiljöarbete. En
192 delförklaring till utvecklingen är att anslagen till Arbetsmiljöverket skurits ned över tid – Sverige har
193 idag långt färre inspektörer per anställd än de av FN ställda kraven (en inspektör per 10 000
194 arbetstagare). Vänsterpartiet vill därför höja anslagen till Arbetsmiljöverket avsevärt så att fler
195 arbetsmiljöinspektörer kan anställas och tillsynen förbättras.

196 **Försvara och utveckla den svenska modellen för arbetsmiljöarbetet**

197 Den svenska modellen för arbetsmiljöarbetet bygger på fackföreningarnas och arbetsgivarnas
198 gemensamma ansvar för att upprätthålla en god arbetsmiljö. Arbetsmiljöarbetet har alltid varit en
199 facklig kärnfråga: marknadskrafterna hamnar lätt i konflikt med upprätthållandet av en god
200 arbetsmiljö. Därför är det avgörande för Vänsterpartiet att på olika sätt ge understöd till det fackliga
201 arbetsmiljöarbetet, inte minst genom att verka för att stärka skyddsombudens roll och
202 förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag.

203 Helt grundläggande är att försvara fackföreningarnas rätt att självständigt från arbetsgivaren utse
204 skyddsombud. Vänsterpartiet vill även se en utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud: Det ska
205 räcka med att en arbetsgivare har tecknat kollektivavtal för att ha skyldighet att bevilja ett regionalt
206 skyddsombud från den kollektivavtalsbärande fackliga organisationen tillträde. Vidare vill
207 Vänsterpartiet se kraftigt ökade anslag till Arbetsmiljöverket, och även satsningar på att stärka
208 utbildning, vidareutbildning och fortbildning för skyddsombud.

209 Sist men inte minst vill Vänsterpartiet höja bötesbeloppen för arbetsmiljöbrott. De alltför låga
210 beloppen gör att arbetsgivare idag lättvindigt kan strunta i att satsa på åtgärder som skulle förbättra
211 arbetsmiljön. Vänsterpartiet vill också se utökad straffansvar för fler arbetsmiljöbrott.

212 **Arbetsmiljöarbetet hänger ihop med kampen om inflytande över arbetslivet**

213 Kampen för en bättre arbetsmiljö bär dessutom på potentialen om ett mer hållbart och meningsfullt
214 arbetsliv överhuvudtaget. Makt och inflytande över arbetsplatsens utformning är en nyckel till att
215 skapa bättre förutsättningar för dem anställda för såväl ökad trivsel som delaktighet i olika
216 arbetsuppgifter: Där nyttjandet av löpande band och ensidiga arbetsmoment begränsas och ersätts
217 av kollektivt lagarbete och ökad arbetsvariation stärks löntagarna på ett sätt som också kan bidra till
218 att öka inflytandet över produktionen. Arbetsmiljöarbetet har därför en viktig roll att spela för att
219 stärka löntagarna både enskilt och kollektivt, och kan direkt påverka förutsättningarna för vilken
220 kompetens som de anställda kan kräva och erhålla. Frågan om arbetsplatsens utformning, där
221 arbetsmiljöperspektivet är centralt, hänger därför nära samman med kampen för att utveckla
222 arbetslivet i en mer demokratisk riktning.

223

224 **5. Lönekampen**

225

226 **Kampen för högre löner motverkar ojämlikhet**

227 Kampen för högre löner är en facklig kärnfråga som i grunden handlar om hur det mervärde som

228 arbetet skapar ska fördelas. Den kollektiva lönebildningen som följer på förbundsprincipen – som
229 innebär att fackföreningar aldrig skall konkurrera mot varandra och som understöds av rikstäckande
230 kollektivavtal – motverkar osund konkurrens och lönedumpning. Lönekampen har en samhällelig
231 betydelse: Genomdrivandet av solidariska löneökningar som även kommer lågavlönade och
232 kvinnodominerade löntagargrupper till del motverkar den med klassamhället sammanhängande
233 ojämlikheten.

234 Den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär att fackliga organisationer och
235 arbetsgivarorganisationer förhandlar om löneökningar. Det är en ordning som bör försvaras, och
236 Vänsterpartiet motsätter sig införandet av lagstadgade minimilöner då dessa undergräver
237 partsförhandlingar och lätt riskerar att bli ett lönetak i händerna på arbetsgivare som inte tecknar
238 kollektivavtal.

239 **Industrins lönenormerande roll**

240 Sedan sent 1990-tal fungerar industrin som lönenormerande på svensk arbetsmarknad, vilket
241 betyder att de lönenivåer som förhandlas fram mellan parterna inom denna del av ekonomin blir
242 styrande för löneökningarna i övriga branscher. Det finns starka skäl till kritik mot industrins
243 lönenormerande roll: Även om modellen sedan den infördes medfört löneökningar som
244 sammantaget legat på en högre nivå än inflationstakten, har löneökningarna fördelats mycket
245 ojämnt, och lett till en orimligt stor löneklyfta mellan arbetare och tjänstemän. Modellen har inte
246 heller i tillräcklig grad kunnat motverka ojämlika lönevillkor mellan kvinnor och män. Samlat har
247 också löneökningstakten sedan industrinormeringen trädde i kraft legat lågt i förhållande till det
248 faktiska löneutrymmet, och därmed försvårat för löntagarkollektivet att ta ut sin andel av samhällets
249 produktivitetsförbättringar. I mer utsatta branscher med låg organisationsgrad har fackföreningar
250 dessutom ofta pressats att betala för löneökningarna genom försämrade villkor för dom anställda.
251 Industrins normering har också verkat negativt på möjligheten att ställa krav på lönehöjningar i andra
252 delar av ekonomin och bidragit till arbetskraftsbrist i bl.a. välfärden.

253 Vänsterpartiet ser det som centralt att parterna också framgent äger lönebildningen i kollektiva
254 avtalsrörelser, och respekterar de fackliga organisationernas beslut om hur de vill förhandla om
255 denna. Men av de ovan nämnda skälen behöver den nuvarande modellen för lönebildning
256 ifrågasättas politiskt och genomlysas. Av samma skäl behöver Medlingsinstitutets nuvarande
257 uppdrag omprövas för att skapa bättre förutsättningar för en mer solidarisk och samhällsekonomiskt
258 effektiv lönebildning.

259 **Bekämpa låglönepolitiken**

260 Högers ”arbetslinje”, som genomdrevs av den borgerliga Alliansregeringen efter maktskiftet 2006,
261 och som med mindre korrigeringar fortsatt att upprätthållas av efterföljande socialdemokratiskt
262 ledda regeringar, har medfört kraftigt försämrade villkor för arbetslösa och sjuka. Till skillnad från
263 den arbetslinje som arbetarrörelsen stått för – som syftat till att nå allas rätt till arbete genom
264 kampen för full sysselsättning – syftar högers politik till att ställa de som har arbete mot de som inte
265 har det, eller är sjuka. Högerpolitiken skapar samlat en press nedåt på löner och arbetsvillkor.
266 Skattesubventioner, avregleringar och privatiseringar flyttar samtidigt över jobb till den privata
267 tjänstesektorn där det är svårt att kontrollera löner, arbetsmiljö och andra villkor. De genomförda
268 jobbskatteavdragen syftar på samma vis till att hålla lönekraven nere och urholkar värdet av
269 trygghetsförsäkringar och pensioner.

270 Sammantaget syftar den förda politiken till att skapa en låglönearbetsmarknad: De borgerliga
271 partierna argumenterar för sänkta löner och pekar särskilt ut grupper som unga och invandrade som
272 de som ska ha lägre löner.

273 Mot låglönepolitiken vill Vänsterpartiet verka för en sammanhållen facklig-politisk strategi som tar
274 ett helhetsgrepp på förändringarna av arbetsmarknaden och välfärdssystemen. Framtidens a-kassa,
275 sjukförsäkring, arbetsrätt och arbetsmarknadspolitik måste utvecklas i samverkan mellan fack och
276 partier för att skapa förutsättningar för en starkare ställning för löntagarna och ökad demokrati i
277 arbetslivet.

278

279 **6. Arbetsmarknadspolitik i samhällets tjänst**

280

281 **Vikten av en aktiv arbetsmarknadspolitik och en stark a-kassa**

282 I kampen för att motverka låga löner och arbetslöshet spelar arbetsmarknadspolitik en central roll
283 för fackföreningsrörelsen som ett värn mot marknadskrafterna. En arbetsmarknadspolitik utformad
284 för att ge stöd till den enskildes utveckling och utbildning inför nya uppgifter i arbetslivet ligger också
285 i hela samhällets intresse. Arbetsmarknadspolitik ska skydda den som drabbas av arbetslöshet, och
286 vara ett stöd för särskilt utsatta grupper. Den kan också bidra positivt till en strukturomvandling av
287 ekonomin som innebär att bättre – mer produktiva, bättre betalda och mer tillfredställande – jobb
288 skapas.

289 Den aktiva arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgift är att stödja personer som har blivit
290 arbetslösa så att de kommer tillbaka till varaktig sysselsättning och egen försörjning. Den är särskilt
291 viktig för grupper som har svårare att få en anställning, såsom nyanlända, ungdomar och personer
292 med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga. Därför behövs ett batteri av
293 arbetsmarknadspolitiska verktyg såsom utbildning, arbetspraktik och subventionerade jobb, liksom
294 kvalificerad vägledning och matchning. Till skillnad från högern – vars arbetsmarknadspolitik syftar till
295 att maximera kortsiktig sysselsättning på bekostnad av löner och arbetsvillkor – syftar
296 Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitik till att åstadkomma varaktiga jobb som motsvarar
297 kvalifikationer och arbetsutbud.

298 Inkomsttrygghet i form av en inkomstrelaterad a-kassa måste vara en del av en progressiv
299 arbetsmarknadspolitik. Inkomsttrygghet har ett stort värde för både löntagarna och för samhället.
300 För den enskilde ger den trygghet och förutsägbarhet. För samhället motverkar den
301 låglönekonkurrens, samtidigt som den bidrar till en positiv syn på strukturomvandling. I tider av
302 ekonomisk nedgång dämpar en a-kassa med hög ersättning nedgången genom att hushållen inte
303 drastiskt behöver minska sin konsumtion vid arbetslöshet. Det verkar både stabiliserande på
304 ekonomin och räddar anställningar, samtidigt som det motverkar pressen på löner och arbetsvillkor.

305 **Stoppa nedmonteringen av arbetsmarknadspolitik**

306 Sedan mitten av 1990-talet har olika regeringar steg för steg sänkt anslagen till
307 arbetsmarknadsutbildning och stöden till subventionerade anställningar. Inte minst
308 Arbetsförmedlingen har stått i skottlinjen – med hårda nedskärningar som följts av privatisering av
309 delar av verksamheten. Effekten har varit försämrat stöd till i synnerhet de långtidsarbetslösa, och
310 politiken har lett till en framväxt av oseriösa företag som kunnat sko sig på statliga ersättningar för
311 matchning – vilket gynnat kortsiktiga åtgärder såsom ett överutnyttjande av subventionerade
312 tillfälliga anställningar på bekostnad av utbildningsinsatser och mer varaktiga anställningar.

313 Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitik syftar till att underlätta att nå målet arbete åt alla och att
314 skapa ett arbetsliv präglat av goda arbetsvillkor, bra arbetsmiljö, ökat inflytande och
315 utvecklingsmöjligheter för löntagarna. En sådan behövs också för att fylla de stora behov av
316 yrkesutbildad arbetskraft som finns inom välfärdssektorn och andra branscher. En a-kassa som ger
317 trygghet och håller lönenivåerna uppe och en från privata marknadsintressen fristående
318 Arbetsförmedling – med ett brett utbud av effektiva insatser för att rusta arbetssökande för ett

319 föränderligt arbetsliv – är centrala beståndsdelar i denna politik.

320

321 **7. Internationell facklig solidaritet**

322 Kapitalets ökade möjligheter att obehindrat röra sig över gränserna, har medfört en press på löner
323 och villkor i alla länder. Möjligheten att flytta produktion till länder där priset på arbetskraft är lägre
324 har lett till en omfattande utflyttning av produktion. Stora arbetsplatser, ofta med en avgörande
325 betydelse för lokalsamhällen, läggs ner, och kvar blir en växande skara arbetslösa, med hotande
326 social utslagning och avfolkning som resultat.

327 Den fria rörligheten för arbetskraft inom EU har på samma sätt skapat förutsättningar för kapitalet
328 att utnyttja arbetskraft i medlemsländer där lönerna är låga: Arbetare exporteras från ett land till ett
329 annat för att pressa kostnader, med resultatet att löner och villkor undergrävs.

330 Mot kapitalets försök att ställa arbetare i olika länder mot varandra står den internationella fackliga
331 kampen för solidaritet och för gemensamma förbättrade villkor för löntagarna. Principen är enkel:
332 Genom att stödja facklig kamp i andra länder värnar fackföreningarna sina egna intressen.
333 Vänsterpartiet stödjer och uppmuntrar fackligt internationellt samarbete, och verkar för att
334 uppmärksamma och ta aktiv del i spridandet av internationella solidaritetskampanjer och initiativ.

335

336 **8. Facklig antirasistisk kamp och feministisk kamp**

337

338 **Fascism och högerextrem ett hot mot fackföreningsrörelsen**

339 Framväxande högerpopulism, nationalism och rasism är ett hot mot alla minoriteter, mot kvinnors
340 rättigheter och mot dem demokratiska rättigheterna. De nationalistiska och rasistiska högerkrafterna
341 är också ett direkt och påtagligt hot mot fackföreningsrörelsen: Överallt där extremhögern får makt
342 angriper de fackliga rättigheter och löntagarnas ställning. Tydligast är utvecklingen i Östeuropa, där
343 extremhögern vid sidan om att undergräva de demokratiska rättigheterna har genomfört försämrade
344 arbetsrättslagstiftning. I Ungern har extremhögern brutit upp modellen med kollektivavtalade
345 branschavtal för att ersätta dessa med lokala kollektivavtal, samtidigt som man gett arbetsgivarna
346 möjligheter att avskeda eller stänga av fackligt förtroendevalda utan påföljder.

347 Också historiskt har fackföreningsrörelsen stått i skottlinjen för den organiserade fascismen.

348 Fackföreningarna var bland de första att angripas när Hitler och Mussolini kom till makten, och där
349 fascistiska grupperingar vinner mark idag blir fackföreningar och fackligt aktiva inte sällan måltavlor
350 för högerextremt våld.

351 Även i Sverige utgör extremhögern ett hot mot fackföreningsrörelsen. Sverigedemokraterna ser
352 fackföreningsrörelsen som en av sina viktigaste motståndare, ytterst för att den fackliga solidariteten
353 bygger på sammanhållning och solidaritet mellan arbetare – oavsett ursprungsland.

354 **Facklig kamp för feminism och jämlikhet**

355 Kampen mot rasism och diskriminering hänger också nära samman med kampen för feminism och
356 jämställdhet. Detta perspektiv måste vara en självklar del av det fackliga arbetet. Enighet ger styrka,
357 och därför är det en viktig facklig uppgift att motverka förtryck och exkludering av människor.
358 Fackföreningarna har en avgörande roll att spela i kampen mot diskriminerande lönesättning och
359 arbetsvillkor, som medför att kvinnodominerade yrken generellt har lägre löner än motsvarande
360 manligt dominerade yrken och i större utsträckning arbetar ofrivillig deltid. Fackföreningar tar också
361 en viktig och ofta pådrivande roll i arbetet för att utmana den machokultur som är ett allvarligt och
362 utbrett problem i synnerhet i mansdominerade branscher.

363 Vänsterpartiet stödjer fackliga krav som syftar till att göra arbetsplatser mer inkluderande och
364 välkomnande, oavsett kön och etnicitet. Den kampen tar ofta en konkret form och kan handla om
365 schemaläggning som gör det möjligt att förena arbetsliv med familjeliv, om rätten till separata
366 omklädningsrum och menstruationsanpassad hygien på toaletter, eller om att få arbetsgivaren att
367 vidta aktiva åtgärder för att implementera en inkluderande värdegrund i arbetsplatskulturen. Vid
368 sidan om kamp mot diskriminerande lönesättning och arbetsvillkor spelar sådan kamp en oerhört
369 viktig roll i det bredare arbetet för att bryta könssegregationen på arbetsmarknaden.

370 Den fackliga sammanhållning som strävan efter bättre löner och villkor grundas i har i den meningen
371 en mer omfattande betydelse även i kampen för sociala rättigheter mot diskriminerande strukturer
372 och fördomar. Därför har den en strategisk betydelse för att hålla tillbaka och motverka
373 extremhögerns och konservativa krafters inflytande.

374

375 **9. Det nya arbetslivets utmaningar**

376

377 **Digitalisering, automatisering, omställning**

378 Vi lever och verkar i en snabbt föränderlig värld: Med nya teknikskiften möjliggörs nya effektivare
379 produktionsmetoder som under trycket av konkurrensen får snabba genomslag i de olika
380 produktionskedjor som tillsammans utgör kapitalets produktionsprocess. Rätt använd kan ny teknik
381 både öka effektiviteten och underlätta arbetet, som i sin tur kan ges ett mer meningsfullt innehåll. Å
382 andra sidan kan ny teknik leda till hårdare kontroll, mer övervakning och ökad stress i arbetslivet.

383 Tekniken är långt ifrån alltid neutral. Tekniska system bygger in och skapar nya förhållanden mellan
384 människor. Utvecklingen av algoritm-styrning inom lagerindustrin är ett exempel i tiden: där denna
385 införs arbetar dom anställda med öronsnäckor genom vilka en dator ger kommandon om vilken vara
386 som står näst på tur att plockas utifrån en ständigt optimerande effektiviseringsmekanism. Den egna
387 initiativförmågan och kunnandet görs överflödigt: den nya tekniken tenderar att reducera arbetaren
388 till att vara enbart en förlängning av en i grunden robotstyrd produktion i händerna på
389 företagsledningen. I det sammanhanget blir yrkesstolthet och självkänsla överflödigt när arbetets
390 innehåll och mening tappas på värde. Parat med löpande bandets produktion och gamla
391 maktstrukturer bidrar ny teknik ofta till produktionsvillkor som för många löntagare blir outhärdliga
392 och nedbrytande.

393 Men ny teknik kan också användas för att underlätta arbetet: Moment som tidigare varit manuella
394 och enahanda kan utföras maskinellt, och ersättas av mer meningsfulla inslag som kräver mer
395 yrkeskunnande och kompetens. En viktig utmaning för fackföreningsrörelsen kommer att bestå i att
396 ge sig in i kampen om utformningen av ny teknik och hur denna ska tillämpas. En lika viktig fråga
397 kommer att vara kampen för rätt till vidareutbildning för att kunna tillgodogöra och lära sig hantera
398 den nya tekniken.

399 Ny teknik kan också tränga undan och göra arbetskraft överflödig. Frågan om arbetstidsförkortning
400 kommer, som tidigare konstaterats, att fortsätta vara högaktuell för att motverka en utveckling där
401 allt fler görs överflödiga. Motsättningar mellan ny teknik och obehövlige människor är dock inte ny,
402 och behöver inte vara svår att lösa: De gäller bara att inse vem tekniken ska tjäna: den stora
403 arbetande majoriteten eller den lilla ägarminoriteten.

404 **Marknadstyrniet i välfärden**

405 På ett motsvarande sätt som ny teknik kan leda till ohälsosamma och outhärdliga produktionsvillkor
406 inom industrin skapar marknadsutsättningen – och styrningen – en ofta rent destruktiv
407 produktionskultur inom den gemensamma välfärden. De olika styrsystemen inom ramarna för New

408 Public Management syftar på samma sätt som taylorism och lean-produktion inom industrin till att
409 urvattna kunskap och professionskunnande hos personalen inom vård, skola och omsorg. När
410 samordningsansvar utifrån sociala behov övertrumpas av styrsystem som syftar till att optimera
411 snabba vinster gynnas vårdproduktion för personer i mer privilegierade bostadsområden med lättare
412 vårdbehov – på bekostnad av människor från mindre privilegierade områden med lägre
413 utbildningsnivå och inkomst. Vårdprofessionens kunskap nedvärderas i takt med att bedömningar
414 utifrån sociala parametrar missgynnas. Logiken har fått genomslag i olika delar av den vårdande
415 välfärden, såsom i socialpsykiatri, hemtjänsten och den med denna sammanhängande
416 biståndshandläggningen. Liknande konsekvenser får marknadsstyrningen i skolans värld, när elever
417 och deras föräldrar blir kunder och lärarkårens arbetsuppgifter i allt högre utsträckning blir präglade av
418 mätmetoder – med effekten att byråkrati och papperisering av arbetsuppgifterna växer.

419 För de fackliga organisationerna som organiserar välfärdens löntagare har kampen om att den sociala
420 inriktningen för välfärden, som ofta hänger samman med kampen för en hållbar arbetsmiljö, en
421 direkt och avgörande betydelse för de anställdas arbetsvillkor. Vänsterpartiet stödjer kampen för en
422 behovsstyrd välfärd, för att skola, vård och omsorg ska vara fria från kapitalistiska vinstintressen, och
423 deltar i den fackliga kampen mot den vinstjakt i välfärden som i Sverige släppts lös på ett sätt som
424 saknar internationell motsvarighet.

425

426 **10. Facklig kamp för klimatomställning**

427 Klimatförändringarna är vår tids stora ödesfråga, och en fråga som i allra högsta grad berör även
428 fackliga organisationer. I slutändan finns inga jobb på en död planet. Fackföreningsrörelsen har en
429 viktig roll att spela i kampen för omställning till en hållbar värld, och för att kunna gå i den riktningen
430 behövs facklig kamp för ekologiskt hållbar produktion.

431 Alla arbetstagare och alla arbetsplatser påverkas av klimatförändringarna. Vi vet att klimatkrisen
432 kräver global samverkan och samarbete. I en hållbar värld måste arbetstagarnas rättigheter
433 respekteras. I omställningen krävs det trygghet för alla, även de mest utsatta. Vi måste klara
434 klimatutmaningen utan att samtidigt skapa ny fattigdom.

435 Världen behöver nya jobb, nya industrier, ny kompetens, nya investeringar och möjligheten till en
436 mer jämlik och hållbar ekonomi. Vi behöver både jobb, försörjning och en frisk planet.
437 Vänsterpartiets politik syftar till att gå i den riktningen.

438 Vi vet att anständiga arbetsvillkor är en förutsättning för hållbar, ekonomisk tillväxt. Därför är det
439 avgörande att arbetstagarnas och fackföreningars rättigheter både skyddas och stärks.

440 Fackföreningar, både lokalt och centralt, kan också spela en pådrivande roll för att ta fram
441 klimatomställningsplaner för arbetsplatser och hela branscher. Vänsterpartiet vill understödja och
442 skapa förutsättningar för facklig klimatkamp. Den kampen bär också på en progressiv,
443 samhällsomdanande potential. Arbetet för en klimatomställning – som utifrån ett fackligt perspektiv
444 ofta tar sin utgångspunkt i kampen för omställning till klimatvänlig produktion – kräver en mer socialt
445 inriktad produktion överhuvudtaget. Det är i förlängningen, men också här och nu, en förutsättning
446 för att kunna tillfredsställa både sociala behov och den trängande uppgiften att skapa ekologiskt
447 hållbara samhällen.

448

449 **11. Ekonomisk demokrati**

450

451 **Demokratisk produktion**

452 Den fackliga kampen kan i slutändan inte reduceras till kampen för högre löner och bättre

453 arbetsvillkor. Inbyggd i denna kamp ligger också mobiliseringen mot kapitalismens
454 marknadsdiktatoriska tendenser, och organiseringen av arbetet för större och progressivt
455 samhällsomdanande uppgifter. Kampen för socialismen, att utsträcka demokratin även på
456 ekonomins område, har länge fått stå tillbaka, men behovet av att gå den vägen aktualiseras av såväl
457 ny teknik som av den klimatkris som vi befinner oss i. Fackföreningsrörelsen har en viktig roll att
458 spela som en kraft som tillsammans med det övriga civilsamhället och klimatrörelsen påverkar
459 produktionens utformning och riktning.

460

461 **Löntagarkontroll genom olika former av socialt ägande**

462 Historien har visat på många alternativ till kapitalistisk produktion. Lönearbetet har ett stort grepp
463 över de flesta människors tid. Även om de fackliga organisationernas primära roll är att organisera
464 lönearbetare för bättre löner och villkor, finns också starka skäl att hitta strategier för att
465 underminera kapitalets grepp över människors liv, så att lönearbetet inte blir den socialt
466 dominerande tiden. Arbetstidsförkortning är en sådan väg. Olika former av socialt ägande är en
467 annan.

468 Genom gemensamt ägda produktionsanläggningar som styrs och förvaltas demokratiskt, antingen av
469 stat och samhälle eller i form av arbetarstyrda kooperativ, kan grunden för en annan – socialt inriktad
470 och hållbar – ekonomi skapas. Så även inom välfärden, där arbetsplatser som präglas av demokratiskt
471 inflytande för dom anställda också kan ge bättre förutsättningar för en behovsstyrd service av högre
472 kvalitet som kommer brukarna av välfärden till del.

473 Fackföreningsrörelsen, som i form av det organiserade arbetet utgör en potentiell maktfaktor på
474 varje arbetsplats, har en stor uppgift i att ta sig an samtidens och framtidens utmaningar. Genom att
475 verka för aktiviteter och uttryck som går i en annan riktning än den som dagens nyliberala
476 ekonomiska modell föreskriver – sociala samarbeten, föreningsliv, skapande och självförverkligande
477 aktiviteter – bidrar vi till att vidga klyftan mellan samhälle och kapitalism. Det var viktiga delar när
478 fackföreningsrörelsen tog sin form. En facklig-politisk uppgift är att återskapa denna vision. I den
479 kampen kommer Vänsterpartiet att vara en självklar och naturlig allierad.

